

From: Yenne Velt, ed. & trans. by Joachim
Neugroschel (N.Y., 1976), II, 35-39

All for a Pinch of Snuff

THE DEVIL was lounging, his legs crossed, smirking in a well-fed sort of way, and, for lack of anything better to do, was leafing through a ledger of all living creatures, half-yawning as he did so.

Suddenly, he clapped his hands sharply. He had noticed that the page given over to the Rabbi of Chelm was completely free of any entries on the debit side. Not a one. Naturally, the servitors of Hell, devils every one, gathered on the run in answer to Satan's call; they stood at the portals like dogs with their tongues out and waited for orders.

"Send someone up to Heaven to find out if the Rabbi of Chelm has long to live."

The devils vanished as quietly as they had appeared, and not even a quarter of an hour passed before they were back with the answer. They had been to the Chamber of Life: the thread representing the Rabbi's life on earth was very short—you could hardly distinguish it with the naked eye: he would be called to Heaven almost any day now.

"My secretary!"

A bald little scrivener, waddling on chicken legs and with red-rimmed but slyly gay eyes, leapt forward, bowed low, and seated himself tailor-fashion on the hot, black pitch floor; out of one pocket he took his writing equipment: a new crow's quill and an inkwell filled with the scarlet blood of an arch-adulterer; out of another pocket he got a freshly prepared roll of parchment, made from the skin of a heretic; then he spat on his hands and gave Satan a look of utter submissiveness. He was all set.

The Devil propped his elbow on the arm of his easy chair and fell to dictating, while the scribe, licking his copious spittle, began writing in a cursive fashion. The quill scraped quietly along, until a missive was concocted, addressed to the Supreme Court, as follows:

"Inasmuch as it is said in Holy Writ: 'There is no man upon earth who doth good yet sinneth not,' and inasmuch as the Rabbi living in Chelm is now nearing the end of his days without having sinned even once, and inasmuch as it is desirable to preserve faith in Holy Writ and not to lead the righteous into error, it is imperative that the Rabbi of Chelm be given over into the hands and power of Satan. . . ."

כל כתבי י.ל. פריד, כרך א, חלק א
ה'תש"ח, 31-6

בשם ריחה של טבק

כשישב הבעל-דבר, רגל על גבי רגל, עם גחוף של בעימות ושׂובע, ודפדף, כך סתם, להנאתו, מפקח-לחצאין, בפנקס הקונט"ו של גפס-כל-הי, נתעורר לפתע והכה כף אל כף. הוא הגיע אל הקונט"ו של הרב דהלם — ואין תמונת אות — דף ריק.

לקול הכאת הוֹכף, כמובן, באו בינתים במרוצה ונתכנסו לפיטוטין-של-גהיגום; הם עומדים בפתח, כאותם כלבים, לשונותיהם משורבבים, ומצפים לפקודה.

— שלחו בבקשה — מצווה הבעל-דבר — מישהו למעלה, להנדע, אם הרב דהלם יש לו אריכות ימים.

הלפיטוטין נעלמים בחשאי, כשם שבאו בחשאי, ואין עובר רבע-שעה אחד, באה תשובתו: היו באוצר החיים; ההום של הרב דהלם — כמעט בעין לא לראות — היום-מחר קוראין לו

— יכנס הלבֵרֵן

בא-נכנס ברקידה לבלרון קרת, עם עינים אדומות מתרוצצות-תאונות, כרעים של תרנגולת, קידה לשם, השתחוויה לכאן; קופץ ומתייטב על הרצפה השחורה להוטת הזפת ישיבת תוגר — הרגלים מתחתית; הוטף ומוציא מצד אחד של כיס-החזה כלי כתיבה: נוצת עורב חדשה וממורטה; קסת עם דס-חוטא אדום, שנמצץ מן הבא על העריות — מן הצד האחר, ומגולל פסת קלף חדש, שעובד מעורו של אפיקורוס, רוקק על כף-היר ומטיל מבט נכנע-שבנכנע אל הבעל-דבר; מוכן!

מתכופף הבעל-דבר ונשען על הכורסה ומכתיב. הלבֵרֵן משרבב את לשונו ומטיל קו אחר קו. הנוצה מתרוצצת והורקת, ואל הבית-דין של מעלה יוצאת ועולה הודעה כהאי לישראל: "היות ונאמר בפסוק: כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא... והנה ישנו הרב דהלם, שעומד ברגל אחת על פי הקבר, והדף שלו ריק! על-כן, אם רוצין, שיהא "משה אמת ותורתו אמת" — ימסרו נא את ההלמאי ברשותו של הבעל-דבר..."

After a brief conference, the Supreme Court handed down its decision and conveyed it to Hell: "Cf. Book of Job, Chapter the First."

The Devil immediately grasped the gist of this decision: *Do with him what thou wilt, but guard his life: thy power does not extend to life.*

But it was not so easy for the Devil to fulfill his desire.

The Rabbi of Chelm had no wife—it was by now many years that he had been a widower; his children had been taken care of—besides, as it is said: "Fathers shall not be put to death for [the transgressions of] their sons." No hoof nor horn of cattle had he, nor any flocks—the old man did not keep as much as a nanny-goat; his flesh was unclean enough without that—he was forever itching and scratching. And, besides all that, torments were nothing you could astonish the Rabbi of Chelm with!

"If one could but arouse some petty passion in him!" the Devil reflected, licking his lips; he reached for a bell on the table—a bell made from the skull of a Free-Thinker—and tapped it: the chamber filled with devils.

"Whom should I send, and who will go, to turn the Rabbi of Chelm from the path of righteousness?"

"Me! Me! Me!" they all shouted.

They all wanted to go, knowing that with a little deal like that you could make your reputation right off. They argued so intently that they all but came to blows; they compromised finally by deciding to cast lots. Two imps won out. Everybody else wished them success and vanished.

One fine clear day the Jews of Chelm were gadding about the marketplace; they had gathered in knots and were discussing the squire's stand of timber, the fields and meadows belonging to the gentry, the grain crops of the peasants, the skins of rabbits not yet hunted down and eggs not yet laid, when the ground suddenly quaked. They heard the crash and clatter of wheels, and a vehicle came into view. Nobody knew to whom it belonged; the horses were maned like lions and all in lather; the carriage flew through the marketplace, the people barely managing to get out of its way. The coachman, wearing a broad red sash and small fur hat, was standing up on the box, without a whip, his head thrown back, clutching the reins tightly and holding the horses back with all his might, so that at moments they had to rear. Standing behind him was a richly garbed Jew in an embroidered kaftan, comely and benign of visage; in his right hand was a whip, with which he kept lashing the horses unmercifully, making them fly headlong, with his left hand he was pummeling the driver's back; every now and then he would let out a shrill whistle that would frighten the horses and make them gallop.

The driver, however, never stopped shouting: "Save me, good people—save me! Save me, fellow-Jews! Stop the horses!"

But stopping the horses was easier said than done—sparks were flying in showers from under their hoofs. The men were running after the carriage with frightened faces; the women had scrambled out of the shops and were screaming for help.

The road ran past the slaughter-houses; the dogs jumped out and leapt at the muzzles of the horses; the butchers and slaughterers ran up and grabbed the horses by their bridles. The animals shied, backed up, and stopped. The butchers and slaughterers surrounded the carriage, wanting to know what was up.

A bad business, it turned out. The passenger, who was dressed as a merchant, with a leather money-belt on him, was yelling that the coachman had gone out of his mind: he'd gotten the notion of stopping to feed the horses, for no good reason at all, and yet the merchant was pressed for time; he was in a hurry to get to a fair—he was a trader in diamonds. The people were inspired with respect for the trader and set upon the coachman. The coachman explained that he wasn't a coachman at all, but that he was the merchant. On the road, while they had been going through a forest, on their way from a distant region, the coachman had fallen upon him at night, had put a knife to his throat, compelled him to change his clothes for those of the coachman, and had robbed him of all his money, his precious stones and his documents. And that's why he had started yelling for help when he had caught sight of the people in the marketplace.

ובאה, לאחר ישוב-דעת קצרה, תשובה מן הבית-דין של מעלה, "עיינ איוב, פרק א'".
מבין כבר הבעל-דבר, למה מתכוננים: עשה בו — פירוש הדבר — כרצונך, "הגו בידך, רק את נפשו שמור" — לחיות צריך הוא, כמה שנרשם לו.

אבל לא קלים הדברים כפי שהם נאמרים.
אשה אין לה, לא עליכם, לרב דחלם, כלל וכלל זה כמה וכמה שנים אלמן הוא.

הבנים והבנות — נשואים, ולא יומתו אבות על בנים, יחזקאל אמר — ואין לשנות! על צאן ובקר נדאי שאין מה לדבר — ואפילו לא משהו של עזו ועורו של הרב דחלם בין כד-וכך אינו נקי, הריהו מתגרד, המסכן, מתגרד תדיר... ובכלל: לתפוס רב חלמאי ביסורים!

— איוו תאנה כלשהי — מהרהר הבעל-דבר ומתלקק, שולח ידו אל השולחן, נוגע בפעמון העשוי מעצם-גולגלתו של הקרן — והבית מתמלא לפיטוטיין!

— את מי נשלח ומי ילך לנו, להסיט את הרב דחלם מן הדרך?

קמה צעיקה ודחיקה: אני, אני, אני —
הכול רוצים! יודעים הם, שבשכר מעשי-תעלולים כאלה גדלים ועולים, כעל שמרים.

זה בכה וזה בכה, יכולין הדברים להגיע לידי תגרה והרמת-יד, ומחליטיין קלפיו!
נופל הגורל על שני לפיטוטיין, מברכין אותם במזל טוב, והם נעלמים...

יום בהיר-נאה אחד, היהודאין החלמאין מסתובבים בשוק בלא פרנסה... עומדים עגולים-עגולים ושחים ביערו ובשדהו של הפריץ, על כורית-תבואה של אכרים, עורות שעדיין הם על הארנבות, וביצים שעדיין לא נולדו — מתרעדת לפתע מאחורי גביהם האדמה, והיא רועדת; תוך כדי דבור נשמע דפק, אחד, ועוד אחד, ממש: ברק אחר ברק — ובאה ביעף עגלת-כילה ומתגלגלים הגלגלים בקול רעם... כילה זרה לחלוטין, סוסים כאריות, קצף על פיותיהם; והפילה ממהרת ועוברת על-פני השוק; בקושי רק הספיקו לקפוץ לצדדין, ומקדם, ליד הדוכן, כפוף וראשו כלפי מטה, בלא שוט ביה, בכובע עם בתי-אוזן, עם הגורה אדומה על המתנים, המושכות מכורכות על ידיו, עומד עגלון — והוא מצמצם את המושכות, עד שמרגע לרגע הסוסים נושאים ומגביהים ראשיהם ועומדים על רגליהם האחוריות. ומאחוריו — עומד יהודי בלוש בעל-ביתי — קאפטן עם קסוטי-שולים — בזמנים ההם! — מחזיק ביד ימינו את השוט ומצליף על-גבי הסוסים, והם חוזרים מיד ומשפילים ראשיהם ועפים כנשרים — ביד שמאלו הוא מכה כל הזמן את העגלון בגבו, ומומן לזמן הוא מוסיף עוד בפיו שריקה, והסוסים קופצים בגבורה ומתמתחים במרוצתם כאותם נחשים! והעגלון אינו פוסק מלצעוק: יהודים, בני רחמנים, הצילו! יהודים, בני רחמנים, הצילו!

נו — לך והצל! צרורות-צרורות של ניצוצות מתמלטים מתחת לפרסות הסוסים!

רצים איפוא אחרי העגלה — בעינים מבהלות, אומרים "השם ישמרנו", ואחרים הושבים שראוי לברך ברכת-הגומל.

נשים פורצות עוד מתוך החנויות ומצעקות: גוואליד!
אבל מוכרתת העגלה לעבור ליד בית-המטבחים, פורצים כלבים, וקופצים כנגד הסוסים, אל פיותיהם; יוצאים במרוצה קצבים ופרחי-קצבים, קופצים ותופסים במושכות — מיד הסוסים נעצרים, עד שעורם מרטט עליהם מחמת פחד, וכבר הקצבים ופרחי-הקצבים נמצאים על הפילה!

מה כאן? ומתברר: סכסוך קטן... זה שהוא לבוש כבעל-בית, עם אפונדת-העור על מתניו, מצעק שהעגלון נשתגע ורוצה דוקא לרעות, והוא נחפו אל היריד עם יהלומים... מיד מתעוררת בה בחבורה קצת הרגשה של דרך-ארץ — והעגלון טוען, שלא הוא העגלון, אלא דוקא השני... אלא מאי, בדרך, ביער, — הרי הם באים ממרחקים ונוסעים למרחקים, — ההוא התנפל עליו ביער בלילה, הניח לו סכין חדה על צנארו, הכריחו להחליף את הבגדים, והוא רוצה לגזול הימנו את היהלומים, את הכסף, את הפילה עם הסוסים... הכולו לפיכך, כשראה

The other man denied everything: he maintained that nothing of all this had happened. The people turned the horses around (it was all they could do to drive off the dogs), and led both disputants off to be judged by the Rabbi. The latter began the interrogation by examining the witnesses, after which he summoned the plaintiff, who was dressed as a coachman. The Rabbi heard him out and said:

"Obviously, this is an altogether simple man. He speaks exactly the way horsemen do. And, besides, his voice is not at all like that of a merchant—it smacks of the forest, of the open spaces, and of horses!"

However, the Rabbi went on with the interrogation:

"Tell me, what goods did you have in the carriage?"

"Well, how should I know? I'm a simple man; the Lord helped me, and I turned to dealing in diamonds!"

"And how much money did you have in your belt?"

"I didn't count it. God frowns upon the counted copper."

The Rabbi became still more convinced that the coachman was lying. However, he merely sighed and fell to questioning the man dressed as a merchant, the one who had such a comely and benign appearance. The Rabbi began talking to him about Holy Writ—and the man turned out to be well-versed in it. But then he suddenly turned to the Rabbi and said:

"Rabbi, what's the use of all this long-winded talk? Look!" And with that he turned over his money-belt: there was a shower of gold pieces; diamonds burst into little flames on the table. "I'm not even averse to sharing the diamonds with you—if you will but decide in my favor!"

The Rabbi jumped up and began yelling in a high-pitched voice that was not his own:

"You robber!"

The people ran in—and they had to rub their eyes. There was no plaintiff there and no defendant, nor were there any gold pieces. Everything had vanished. There was no vehicle and there were no horses: the earth had swallowed everything.

The town kept mulling the thing over: had all this happened in a dream, or were there enchantments of some sort at work here?

In the meantime the Devil had been informed of the results.

"You blockheads!" said he. "On the sly he might even have taken the bribe. But not openly! For then this matter might have bobbed up again at some time. They might have called him to account, likely as not, and he would have landed in prison. What a fool you found, to be sure!"

The unsuccessful imps were condemned to sit in a barrel of boiling pitch. When a new conference was called no one begged to go. The affair was finally taken over by two of the older devils, one of them a shrewd article known throughout Hell, the other a devil who had also seen many things in his time.

It was a cold, dismal day in autumn; the rain was coming down in bucketfuls. Chelm was drowning in mire; the sky over it inspired one with melancholy thoughts. Some beggar—a beggar among beggars—appeared on the scene: a starving old man, all skin and bones; he walked on crutches, since one of his legs was shorter than the other. He shambled from house to house, from door to door, from shop to shop. In one house out of ten he would get a stale crust of bread, which he had not the teeth to tackle; in one house out of twenty a quarter-kopeck coin would be given to him, worn so smooth that it slipped out of his hands. Chelm had no relish for strange beggars—it had enough of its own, schnorrers of both recent and remote origin; it had also not a few of the poor who hid their poverty, widows and orphans of respected, well-known men, who were deserving of help.

The beggar wandered through the town for two whole days; the rawness and cold penetrating to his very bones. The wads of cotton quilting sticking out of his clothing dripped; his eyes popped out of their sockets. At last, this Jew keeled over as he was crossing the market square. His crutches flew to this side and that and the old man lay there, foaming at the mouth. The other Jews came running over; one spattered him with water, another brought him a small glass of wine, while a third had a spoon ready to pry his mouth open and pour in a few drops of the liquor. Some in the crowd waxed indignant over the hardheartedness of the townspeople, but in the meantime the beggar was dying.

קהילה יהודית, התחיל צועק... והלה מכהיש הכול, לא דובים ולא יער; להד"ם ולהד"ם! — מפנים והופכים סוס ועגלה, בקושי רק מגרשים את הכלבים, ונוסעים אל הרב. מתחילה חקירה ודרישה, שומע הרב טענותיו של כל אחד לחוד. מכניסים תחילה את הטוען, זה שהוא לבוש כמו מצליף. שומע אותו הרב, ורואה: פרוצה — גשמיות שבגשמיות; לשון של בעל-עגלה אמיתי... והקול עצמו אף הוא לא מן ה"חדר"... קול מיער, מן השדה הפתוח, וקול שהוא נאה — לסוסיים!

אף-על-פי-כן הוא מוסיף וחוקר:

— כמה סחורה יש לך בכילה?

— אני יודע? וכי חשבונות אני מנהל? עס-הארץ אני,

רבי! אלהים עזר — והרי אני סוחר ביהלומים!

— וכמה כסף היה לך באפונדה?

— אינני סופר; רוצה אני, שתשרה הברכה...

דומה כבר, עלילה נדאית! הרב, אף-על-פי-כן, נאנת.

ומכניסים את השני: פנים של בראורייק, הרב תוהה על קנקנו בענין תורה, הלה בן-בית בש"ס ובפסוקים. אך לפתע-פתאום באמצע הוא אומר: "רבי! מה לי לטעון הרבה, ראה?" — והוא שופך בבתי-אחת מתוך האפונדה: הכול אדרכמונים של זהב, שלהבות אדומות מתגלגלות על-גבי השולחן — והנה — מחצית מן היהלומים תקבל גם כן, אך אמור, שהוא שלישי!

מיד הרב קם ממקומו ומשמיע קול ציוחה:

— גו — לן!

— נכנסים העולם בפרוצה — ומשפשפים להם את עיניהם!

היכן טוען, היכן נטען, היכן אדרכמונים? — נעלם, אין פילה,

ולא סוסיים — האדמה בלעה אותם!

חושבת חלום: כלום היה זה חלום, או, רחמנא ליצלקן, מין

כשוף?

בינתיים מביאין תשובה להבעל-דבר.

אומר הוא:

— שוטים! שוחד אפשר שהיה לוקח, אבל לא בכגון זה.

מילתא דעבידא לאגלוויי — סופו של הדבר, שהיה צף ועולה

כשמן על-פני המים... היו מעבירין אותו מן הרבנות, ועוד

מושיבין אותו בתפיסה! כלום שוטה הוא?

מושיבין את הלפטיטיין השוטים לשנה על גהלים עם

זפת; וכשמכנסים עוד אסיפה, שוב אין צועקים; אני, אני! אלא

שנים מן הגדולים ביותר, אחד מין הריף גדול, והשני — זקן

ורגיל, נוטלים על עצמם את הדבר הזה...

בין הימים הנוראים, יום-גשם קר ואפל, הלם שורה ושרויה

בבוץ, השמים שמעליה נוטפים מרה-שחורה — בא נכנס לעיר

יהודי אחד פושטיד, עזר ועצמות, רחמנא ליצלקן... מזה-רעב

ועל-גבי קבים, רגל אחת — כפופה לאחוריו... וגורר הוא

עצמו מבית אל בית, מפתח אל פתח, מחנות אל חנות...

ומקבל בכל בית עשירי פרוסת-להם יבשה, שאין לו כלל שינים

לגרום אותה, ובבית העשירים — פרוטה שחוקה המתחלקת

מתוך היה, — הלם אינה צריכה לקבצנים זרים, יש לה עניי

עיר קודמים ומכובדים, וכל מיני עניים נסתרים, הכול אלמנות

ויתומים של שוחטים, דיינים, רבנים ושאר כלי-קודש...

והוא גורר עצמו, יום אחד, יום שני, — הרטיבות והקור

חודרים בעצמותיו; המוכין, המשתרבים מתוך המלבוש —

נוטפים, העינים יוצאות לו מארובותיהן; ופתאום, באמצע

השוק — היהודי נופל! קב אחד — לימין, השני — לשמאל;

והוא שוכב באמצע — וקצף על פיו...

יהודים בני-רחמנים רצים, מן הסתם, ונגשים, זה — עם

מים ומתין, זה — עם מעט יין-צמוקים, וההוא — עם סכין,

לפתוח את השיניים וכמה טפות להטיף לו... אחרים מצעקים:

הלם כסודם היא! והיהודי מתחיל בינתיים גוסס...

After all, you can't allow a man to die in the street! The question arose where he was to be carried. Some of the householders made themselves scarce; others refused to take him in because they were already crowded themselves. The Rabbi happened to pass by, and he said: "Carry him over to my place. My place, of course!"

Never yet had he been so willingly obeyed.

They put the dying man on the Rabbi's bed, and he lay there unconscious. The Rabbi seated himself at the table with a book, but kept glancing at the sick man. Several Jews were milling about the house, in case they might be needed. Night came; the Rabbi was getting ready to stand up for the evening prayer when he heard the sick man calling him. He walked over to him, looked at him compassionately, put his ear close to the dying man's mouth and listened attentively, awaiting his last request.

"Rabbi," the other whispered with difficulty, "I am a great sinner, and I don't want to die this way—I want to confess—"

The Rabbi was about to call in some people but the sick man seized him by the arm:

"God save us—God save us! I want to speak to you alone!"

And he started telling the Rabbi how he had begged all his life, pretending utter poverty. He had worn out doorsteps, begging for bread for his wife and children—yet he had never married. He had begged for a dowry for his daughter, although he had been all alone in the world, through all his years, lonely as a way-side boulder. He had been collecting for a yeshivah, although not a single man of learning had benefited a copper from the money he had collected. He had gathered money to be sent to the Holy Land—yet had not sent a grosch there; he had carried on a trade in earth which he said was from the Holy Land—earth which he had actually dug from beside the first fence he had come upon. And so on. And then, after rummaging in the bosom of his shirt, he drew out a canvas pouch and added:

"There, that's how much I've hoarded!"

He opened the pouch: it was stuffed with bank-notes, and each, one hundred roubles!

"I entrust this to you, Rabbi," said he, "as a reward for your good deed. Distribute it as you deem best."

The Rabbi leaped over to a window, flung it open and shouted: "Come inside, fellow-Jews, and count the sums donated to charity!"—The Rabbi actually seemed younger by fifty years then.

The people ran in: there was neither money in evidence nor the man they had carried in; all they saw was the rumbled bed and two broken panes in the window.

And again they pondered: had they imagined all this in a dream, or were there enchantments of some sort at work?

When the Devil duly received a report of these events, he just stood and gaped:

"I guess you can't take him with that bait, either."

The devils were rattled.

But then Lilith spoke up:

"Just let me lay my paws on him. I have a time-tested method."

One day the Rabbi of Chelm felt unwell; he sent a servant after a doctor, to let his blood, and then stood up to say the pre-sunset prayer. As he was standing with his face to the eastern wall, the door opened and a young woman entered the room, ostensibly to ask whether the slaughtered chicken she was carrying could be used for food. The Rabbi prayed on; it was no great matter, the girl could wait. She walked about the room, but the Rabbi would not turn around. She, as if in absent mindedness, began to hum, and her voice was sonorous, like the trilling of tiny bells! But did the Rabbi bother to listen? Not he! Apparently tired, she perched on a bench, swaying, and the bench went *creak-creak* under her. It was no use—if a serpent were to bite him he still wouldn't stir! The girl began working up a temper, flitting about the room with even greater liveliness. The Rabbi finished his murmured prayer, whispering its conclusion. Then, seating himself at the table, he said quietly:

"Let me see the chicken." She wanted to hand him the chicken directly; but he told her, in the same calm voice: "Place it on the table. A Jewish girl," he added admonishingly, "should know how to conduct herself with a man." She placed the slaughtered chicken on the table. "Let's have your story!" said he.

הרי לא יניחו לו, חלילה, למות ברחוב! ועולה שאלה, להיכן? — מסתלקים בעליהבתים ונעלמים — אחרים אין להם מקום; עובר באותה שעה בדיוק הרב, ואומר הוא: אלי! מן הסתם אלי! —

מעולם עוד לא צייתו לו כך תיכף ומיד...

משכיבים את הגוסס במטתו של הרב, ושוכב הוא, כמו בהיגנצ'ר-פלצ'ט — הרב יושב ליד השולחן, מעיין בספר, מעיף כל כמה שורות עין אל החולה — ברחוב מסתובבים יהודים, שמא יקרה מה שלא יקרה, שיהיו מוכנים... הלילה יורד ומחשיך — הרב רוצה לעמוד מעריב להתפלל, והוא שומע, החולה קורא. הולך הוא ונגש אליו ברחמים רבים, מתכופף מעל לפיו ושומע, — הוא סובר: צנאת שכיב-מרע...

— רבי, — מפריח מבין שפתיו החולה, — אני בעל-עבירה גדול... וכך אין אני רוצה למות, רוצה אני להתנדות לפניך... רוצה הרב לקרוא אנשים שיכנסו. תופס אותו החולה ביד: חס ושלום, חס ושלום! — בארבע עינים רוצה הוא...

• התעלפות קשה.

הוא מספר לו, שכל ימיו היה פושטיד ו — פושטיד מדומה. הלך למען לחם בשביל אשה וילדים, ואשה וילדים לא היו לו מעולם... קבץ על יד להכנסת-כלה בשביל בנות שבגרו — ותמיד היה בודד, כאותה אבן שבשדה... אסוף אסף להחזקת ישיבות — ושום תלמיד-הכם לא היתה לו מזה שום טובת-הנאה... למען ארץ-ישראל — ולא שלח פרוטה אחת! למען קברו של ר' שמעון בר יוחאי — ותקע לתוך כיס-החזה שלו... בעפר ארץ-ישראל עשה מסחר — ומאהורי הגדר לקחו... וכדומה...

וכשהוא מגרד ומוציא שקיק-של-עור מתוך כיס-החזה, אומר הוא: וזה מה שאספתי!

ומיד הוא לוקח ופותח: הכול שטרי-באניק — וכולם — אחד באחד — בני מאה!

— זה — אומר הוא — אני מוסר לך, רבי, כשכר, — לצדקה, לפי ראות עיניך;

מיד נרתע הרב דחלם וקופץ אל החלון, פותחו בתנופה ומצעק החוצה: יהודים, בואו, הכנסו לספור כספי-צדקה! — ובזריות, כאילו נעשה צעיר יותר בחמשים שנה — רצים ונכנסים — לא שטרי-באניק, לא גוסס — רק מטה פרועה ושתי שמשות משוברות...

חושבין טוב: חלום, או חס' ושלום — כשוף; הבעל-דבר עומד ופיו פעור, והוא אומר: — כבל לא מילתא דעבידי לאגלויי...

העולם השתור מורעש ומורתח!

אומרת לילית: אני אעלה אותו בחפתי שלי — אמצעים ישנים!

ופעם אחת הרב דחלם אינו בקו הבריאה, והוא שולח את השמש להביא את החובש, שיקיז לו במקצת מן הנריד, להשקט את הדמים... ועומד בינתים, עם שקיעת החמה היה הדבר,

מנחה להתפלל. — הוא עומד ליד הקיר שמונה-עשרה — נפתחת הדלת, נכנסת בתולה עם שאלה. הרב מתפלל, תחכה איפוא. אבל היא מסתובבת, מהלכת הלך והזור — הרב אינו פונה להביט אליה... והרי היא שוכחת, כאילו, מתחילה לפום משח... ויש לה, מבינים אתם, קול-באשה אמיתי... נה, וכי שומע הוא אותה? והנה מתעייפת היא, כאילו, והולכת ומתיישבת, ומתנדבת על הכסא; הכסא שורק... שטות, אפילו נחש בא וכורך עצמו על צנארו, גם כן אינו זו ממקומו נעשית כבר הבתולה מרוגזת במקצת, ומוסיפה ומתרוצצת ביתר מהירות על-פני החדר. עוקר הרב רגלים משמונה-עשרה, מוסיף ואומר, רוקק ל"עליו", אומר כל השאר... מתיישב אל השולחן; ואומר לגמרי בניחותא: הראי את העוף... רוצה היא ליתן לו את העוף לתוך ידו, הרי הוא אומר לה שוב לגמרי בניחותא: הגיחי על השולחן... בתי-ישראל, הוא מוכיח אותה בטוב, חייבת לדעת, כיצד מגישיך... מנחה היא... מין תרנגולת.

She told him in detail how the chicken had been bought from a peasant woman, how they had brought it home, how the chicken had run off and how they had caught it again. During all this time she laughed and showed her little teeth, and her voice tinkled in all the corners, and her tiny teeth gleamed like mirrors, that's how white they were. Talking and laughing, she walked about the table. Her sleeves were short, as it happened, and rolled back; her arms were bare, her blouse was unbuttoned at the throat; while her body—she had used some perfume or other—gave off a most pleasing fragrance. And she resorted to all sorts of wiles: she would touch the table, or the bench, or else the Rabbi's hand. While he was inspecting the chicken, she kept scampering over and taking her stand behind him, looking over his shoulder and touching his head with her own round little face; her breath blew on his temples, warmed the nape of his neck—and all in vain! The Rabbi listened to her story once more, looked at the fowl, then consulted a book and pronounced the bird ritualistically clean.

"And as for you, girl," he added, "the sooner you find yourself a bridegroom the better!"

The girl, clutching the hen, soared out the window.

The Rabbi smiled; he had guessed by now what was going on.

There was a new conference in Hell. All sorts of expedients were proposed. Suddenly, a young fiend, fresh from school, who hadn't as yet earned a single feather in his cap or even one fang to hang about his neck as a decoration, thrust himself forward and asked:

"Is it possible that the Rabbi of Chelm has no desires whatsoever?"

"He has withdrawn himself from the world entirely!" they informed him.

"Has he no fondness for anything?"

"Well, for hot baths on Fridays, possibly—"

There was a pause before the young fiend resumed his questioning:

"Has he some habit, perhaps, some quirk about him—such as rolling bread pills, for instance?"

"We haven't noticed anything of the sort. And besides, what does his eating amount to?"

At this point, however, Lilith recalled that the Rabbi, irritated by her perfumes, had grabbed his snuffbox.

"That will do!" the apprentice fiend shouted. He obtained his leave of absence and vanished.

It was the wont of the Rabbi of Chelm, each Friday after his bath, to stroll beyond the town, out into the open fields; he had a favorite path, lying between a field of rye and a field of wheat, and as he walked he would read the Song of Songs. Since he was absent minded by nature, and feared he might exceed the distance of 2400 ells permissible to walk during the Sabbath, he had once and for all set limits for himself, and had marked a certain familiar sapling as his turning point. And so he used to read half of the Song of Songs on his way to the sapling, under which he would sit down, take a pinch of snuff from his birch snuffbox, rest a bit,

and then turn back for the eve of the Sabbath prayer, reading the second half of the Song of Songs on his way back, and would return home just in time!

One day, a young fellow in a derby hat and green-striped trousers bobbed up near the sapling just before the coming of the Rabbi, tore it up by the roots, carried it a considerable distance, planted it on the new spot and seated himself behind it. Once he sat down—he was a skinny little fellow—you just couldn't see him.

In the meanwhile the Rabbi had reached the place where the sapling used to be; he had already gone halfway through the Song of Songs, but the tree was still a long way off, somehow! He felt vexed: this meant that he had read the Song of Songs sort of skimmingly, without due thought, and he immediately decided to do penance; he wanted the snuff so much, his heart actually ached for it, but he wouldn't take a pinch of it until he reached the tree! And so he plodded on. He had tired to such an extent, and he was pining for the snuff, so much so that there was a haze before

אומר הוא: ספרי! מספרת היא באריכות, כיצד קנו את התרנגולת מגויה, והביאו הביתה, כיצד התרנגולת ברחה, איך תפסו אותה... וצוחקת אגב כך, ומבליטה את שיניה הנאות, והקול מצלצל בכל פנות החדר, ומן השינים עולה כמין זוהר, כל-כך צחורות הן... ותוך כדי דבורה וצחוקה היא מסתובבת כך סביב לשולחן... ושרוולים יש לה קצרים מופשלים ידים — מעורטלות, הכותונת פרומה מפנים, והגוף, — היא בישימה עצמה במשהו, — מפיג ריח של כל מיני פוליטון! — והיא משתדלת... ומתקרבת ונוגעת בשולחן, בכסא, בידו של הרב... הוא מסתכל בתרנגולת, והרי היא רצה ומתייצבת לו מאחוריה, ומביטה מעליו, ומגעת סנטרה בראשו... ונשימתה מחממת אותו מבעד ליארמולק"א... ומגשבת על-גבי הצנאר המעורטל — והכול לחינם! הרב שומע ומקשיב, מעיף עוד פעם מבט במקום שצריך, ואומר: כשר! ואת, — אומר הוא, — בתולה, אמרי שידברו כך נכבדות!

פורחת לה ונעלמת הבתולה עם התרנגולת מבעד לחלון. מחייך הרב. הוא כבר הבין, מה פשר הדבר — ולא כלום.

ושם קוראין שוב אספה, וזה בכה וזה בכה, קופץ ואומר אחד לפיטוט"ל צעיר ביותר, עדיין בזמן למודיו, עוד לא גוצה אחת בראשו ולא שן אחת על ענק בצנאריה, קופץ הוא ואומר: — כלום אין לו לרב דחלם שום חאנה כללי?

— מופסט מכול! — משיבין לו.

— אינו מחבב שום דבר?

— אפשר פי-בני-שלהיבל ערב שבת...

הפסקה. והריהו קופץ ושואל עוד: אין לו איזה מנהג, איזה הרגל, לעשות, למשל, פדרורים של בצק בשעת ברכת-המוון?...

— לא ראו אותו אוכל! מן הסתם אין לו... לילית בלבד נזכרת, שבשעה שחש בבטמים שלה, חטף ונטל ריחה של טבק!

— מספיק! — אומר הוא — ונוטל רשות — ואיננו!

מנהג ישן היה לו לרב דחלם, כל ערב שבת לאחר המרחץ לצאת אל השדה, — היה לו כבר דרך קבוע בין דגן ובין שיפון, — ולומר בעל-פה שיר השירים. ומפני שהיה יהודי משוקע ברעיונות, והיה מתיירא שלא ירחיק בלכתו יותר מפשעור, מדד לו פעם אחת את הדרך בפסיעותיו, ועשה לעצמו סימן באילן אחד... "מה נאה אילן זה" לא אמר, אף-על-פי שעל האילן הזה היו תלויים פירות בדומה לאלמוגים...

רק לסימן הסתכל בו... והיה אומר מחציתו של שיר השירים בדרך עד אל האילן, ויושב ונוטל ריחה של טבק מתוך הקופסה העשויה קלפת-עץ, וניגוז רגע, וקם והולך לקבלת-שבת, ואומר את מחציתו האחרת של שיר השירים בדרך חזרתו...

היה בא ומגיע בדיוק לקבלת שבת...

פעם אחת, קודם שהרב הגיע, מופיע באותו מקום דייטש"ל אחד, עם קאפלי"ש, עם מכנסים פסוסים פסוסים ירוקים, ולפתע הוא עוקרו לאותו אילן ומעבירו כברת-ארץ הגונה הלאה מפן,

ומתיישב מאחורי האילן מעברו האחר, ויושב — דייטש"ל צר ודק — אין רואין אותו.

בא ומגיע בינתים הרב אל המקום שבו היה האילן עומד — מחצית שיר השירים כבר אמר ואל האילן עוד רחוק!... והוא מצטער: סובר הוא, שאמר לא בכונה הראויה. והריהו נוטל ענ

עצמו מיד תשובה. נתעורר בו, ככל פעם, חשק להריח ריחה של טבק... הלב מתעטף בתוכו — אך הוא לא יקח, עד שלא יגיע אל האילן! אמנם, כבר הוא אפילו עיף במקצת... אבל ממנהגו לא ישנה... והוא הולך, כל עוד רוחו בו, ומגיע עד אל האילן.